

Nova knjiga

Goran Schmidt, 2015: **Slovenska rudarska poročila iz rudišča Belščica v Karavankah s preloma 18. in 19. stoletja za Sigismonda (Žiga) Zoisa**. *Diplomatični in kritični prepis, interpretacija v sodobni slovenščini in komentar poročil o delovanju rudnika Žirovnica, ki sta jih med letoma 1797 in 1805 pisala rudarska nadzornika Lukas in Vincenc Polc; v Dodatku Geslovník s komentarjem*. Thesaurus memoriae Fontes 11, Zgodovinski inštitut Milka kosa ZRC SAZU, Ljubljana: 494 str.

O zgodovini rudarjenja na slovenskem ozemlju obstaja mnogo zapisov, a nova monografija postavlja visoka merila tudi tej tematiki. Dr. Goran Schmidt je s svojim sistematičnim pristopom tako arhivskih virov, kot tudi terenskih pregledov podal obsežen pregled o zgodovini, delovanju in tudi geologiji nekdanjega rudišča Belščica izpod Stola v Karavankah. Monografija je zastavljena pregledno, kjer avtor predstavi nekaj značilnosti takratnih Zoisovih rudnikov. Sledi predstavitev poročil o rudišču Belščica, kjer poizkuša avtor locirati tudi omenjene rudne jame in predstavi avtorje arhivskih poročil in njihovo obliko. V enem od poglavij avtor predstavi rudarska poročila tudi z vidika jezikoslovja.

Iz poročil je bilo mogoče razbrati izjemno veliko informacij, ki jih v publikaciji lahko prebiramo pod poglavji o organizaciji dela in delokrogih na rudišču. Sledijo zapisi o tehnologiji pridobivanja

rude, od rudniških načrtov, rudniških jam in rogov, odkopnih tehnik ter vse do količine izkopane rude. V geološkem delu publikacije najdemo zanimiva stara poimenovanja posameznih rud, kamnin, lege rudnih teles kot tudi problematike vdorov vode in plinov v rudniških rovih. Posebno, kratko poglavje je namenjeno tudi rudniku Žirovnica, ki je eden redkih rudnikov z ohranjenimi arhivskimi podatki skozi celotni čas delovanja. Največji del publikacije obsegajo diplomatični prepisi in kritični prepisi poročil.

Pričujoča publikacija je opremljena tudi s slikovnimi dodatki, ki dejansko stanje rudarske dediščine najboljše izpričujejo fotografije zarušenih rogov in nekaterih drugih rudarskih del. Obsežnejšo slikovno gradivo bi pripomoglo k še boljši predstavitvi rudišča. Avtor je z nekaterimi sodelavci na koncu pripravil tudi geslovník, kjer pojasnjuje mnoge posebne besede in besedne sklope in jih kritično opredeli. Prav geslovník predstavlja izjemen prispevek k razumevanju in raziskovanju rudarske zgodovine, tudi nesovne. Pregled literature in virov je obsežen, a še vedno pomanjkljiv, saj manjka nekaj pomembnejših avtorjev oziroma publikacij. Med njimi lahko izpostavimo dela Alfonsa Müllnerja, ki ni opisoval samo železarstva in rudnikov železa na Kranjskem, ampak tudi druge kovinske rudnike Kranjske v reviji Argo. Gotovo tudi geološka poročila Friedricha Tellerja in drugih geologov podajajo še več informacij o geološki zgradbi in zato lažji interpretaciji obdelanih poročil. Izmed kartografskih virov pa pogrešamo omembe Jožefinskih vojaških kart, nastalih med leti 1806–1869, kjer so na ozemlju pod Stolom natančno označene rudniške jame in rudišče.

Monografija *Slovenska rudarska poročila iz rudišča Belščica v Karavankah na prelomu 18. in 19. stoletja za Sigismonda (Žiga) Zoisa* gotovo ne bo edina izpod peresa dr. Gorana Schmidta, saj kot poznavalec deluje na tem področju vrsto let. Ta publikacija je dober pokazatelj pomanjkanja podobnih del v zelo pestri rudarski zgodovini, ki je že desetletja zapostavljena. Seveda je teoretični del potrebno nadgraditi in dokumentirati tudi z terenskimi podatki, kar je gotovo tudi želja avtorja monografije in drugih raziskovalcev, saj snovna dediščina rudarstva izjemno hitro izginja nazaj v nedrja narave.

Matija Križnar

